

Katedra Ochrony Praw Człowieka
i Prawa Międzynarodowego Humanitarnego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego
W Warszawie

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Justyny Semenovič-Yashiny
pt. *Status prawny polskiej mniejszości narodowej na Litwie w świetle prawa
międzynarodowego,*
napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Karola Karskiego
na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego**

W związku z powołaniem w dniu 29 maja 2023 r. przez Radę Naukową Dyscypliny Nauki Prawne Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego na recenzenta rozprawy doktorskiej mgr Justyny Semenovič-Yashiny pt. *Status prawny polskiej mniejszości narodowej na Litwie w świetle prawa międzynarodowego* (dalej: „rozprawa doktorska”), napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Karola Karskiego, przedstawiam niniejszym jej ocenę:

1. Wybór tematu rozprawy doktorskiej

Zagadnienie istnienia mniejszości narodowych oraz ochrony ich praw jest bardzo istotną problematyką we współczesnym świecie. Ochrona praw mniejszości wiąże się z regulacjami prawnomiędzynarodowymi, w szczególności z zakresu prawa międzynarodowego praw człowieka. Zakres wiążących źródeł prawa na poziomie międzynarodowym jest dość skromny, dlatego też ochrona praw mniejszości musi być uzupełniana przez prawo krajowe. W tym zakresie trudno więc nie dostrzec także polityki krajowej, która – jak słusznie wskazuje Autorka (s.7) – może być główną przyczyną problemów z mniejszościami narodowymi.

Zagadnienie statusu prawnego polskiej mniejszości na Litwie w kontekście prawa międzynarodowego jest niezwykle istotnym problemem badawczym. Pomimo wielowiekowej historii Polski i Litwy, która w przeważającej części była dzieleniem wspólnego losu w ramach Rzeczypospolitej Obojga Narodów, kwestia statusu oraz praw polskiej mniejszości na Litwie obecnie jest przedmiotem wielu niejasności. Problemem przede wszystkim jest uznanie przez

stronę litewską szeregu gwarancji przysługujących mniejszości polskiej oraz zarzuty dyskryminacyjnego traktowania w kontekście praw politycznych, pisowni nazwisk i nazw własnych oraz możliwości posługiwania się językiem polskim. Jest to problematyka szczególnie aktualna w kontekście współpracy między rządami obu państw w ramach stosunków sąsiedzkich między państwami, czy w ramach współpracy na forum organizacji międzynarodowych takich jak Rada Europy (RE) czy Unia Europejska (UE).

Biorąc pod uwagę, że zarówno w literaturze polskiej, jak i zagranicznej jest bardzo niewiele badań poświęconych problematyce polskiej mniejszości narodowej na Litwie oraz jej statusowi, należy zaznaczyć, że praca doktorska magister Justyny Semenovič-Yashiny stanowi kompleksową analizę tego obszaru, wypełniając tym samym lukę w sferze nauk prawnych. Wybór przez Doktorantkę tematu rozprawy doktorskiej jest oryginalny i interesujący, albowiem podejmuje zagadnienie ważne, zarówno z perspektywy nauk prawnych, jak też z zakresu nauk o polityce i administracji. Podejmowana problematyka jest istotna zarówno dla nauki polskiej, jak i litewskiej oraz wzajemnych stosunków obu państw. W tym miejscu chciałbym gorąco zachęcić Doktorantkę do publikacji recenzowanej rozprawy i rozważenia przelożenia jej na język litewski. Jest to tematyka ważna, która zasługuje na poważną analizę naukową. Pozytywnie należy ocenić, że Doktorantka dostrzegła taką potrzebę. Autorka sama jest Polką urodzoną na Litwie, więc podjęta problematyka dotyczy zagadnień bliskich dla niej oraz dla społeczności Polskiej na Litwie. Pozwala to Autorce na dostrzeżenie głębi i wielowątkowości badanej problematyki.

2. Ocena merytoryczna rozprawy doktorskiej

2.1 Konstrukcja rozprawy

Rozprawa doktorska magister Justyny Semenovič-Yashiny składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów i podsumowania. W rozdziale pierwszym, pt. „Kwestie teoretyczne” Doktorantka podejmuje problematykę definicji mniejszości narodowych w prawie międzynarodowym. W tym ujęciu zbadano przede wszystkim źródła praw mniejszości narodowych. Rozdział pierwszy nie ogranicza się jednak wyłącznie do analizy prawnomiędzynarodowej, lecz odnosi się również do pojęcia mniejszości narodowej w prawie krajowym Republiki Litewskiej. W rozdziale drugim, pt. „Historia rozwoju statusu prawnego mniejszości narodowych” Doktorantka omawia ewolucję statusu prawnego mniejszości narodowych. W tym ujęciu zbadano okres przed powstaniem Ligi Narodów, system ochrony mniejszości w ramach Ligi Narodów, system Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz regulacje dotyczące mniejszości

w ramach Rady Europy i Unii Europejskiej. Rozdział trzeci jest poświęcony utworzeniu niepodległego państwa litewskiego oraz sytuacji mniejszości narodowych na Litwie. Należy zwrócić uwagę, że w tej części badań Doktorantka poddała analizie stosunki etniczne na Litwie po I wojnie światowej oraz międzynarodowe uznanie państwa litewskiego w kontekście mniejszości narodowych. Analiza historyczna sytuacji mniejszości narodowych na Litwie ma charakter wprowadzenia do problematyki bieżących regulacji prawnych i praktyki władz litewskich w tym zakresie. W tej sferze Autorka zbadała regulacje wewnętrzne Republiki Litewskiej dotyczące statusu prawnego mniejszości narodowych, regulacje wynikające z umów bilateralnych Republiki Litewskiej oraz międzynarodowe akty prawne obowiązujące Republikę Litewską. W rozdziale czwartym pt. „Status prawny polskiej mniejszości narodowej na Litwie” Autorka podejmuje próbę charakterystyki oraz zwraca uwagę na zagadnienia: prawa do zapisu imion i nazwisk w języku polskim; prawa oświatowe polskiej mniejszości narodowej; prawa językowe; prawo do zachowania tożsamości narodowej oraz prawa własnościowe polskiej mniejszości narodowej. Ta część badań zawiera podsumowanie (Wnioski). W rozdziale piątym pt. „Status prawny poszczególnych mniejszości narodowych na Litwie” Doktorantka analizuje sytuację prawną innych mniejszości narodowych na Litwie. W tym ujęciu zbadano zagadnienia sprawnego i skutecznego uczestnictwa w życiu społecznym; praw oświatowych mniejszości narodowych; praw językowych; prawa do zachowania tożsamości narodowej oraz praw własnościowych mniejszości narodowych. Tę część badań wieńczą wnioski Autorki. Praca zawiera także podsumowanie oraz wykaz bibliografii.

Powyższą konstrukcję rozprawy doktorskiej należy uznać za prawidłową. Doktorantka konsekwentnie odzwierciedliła w treści rozprawy jej tytuł – „Status prawny polskiej mniejszości narodowej na Litwie w świetle prawa międzynarodowego”. Każdemu z elementów składowych rozprawy doktorskiej poświęcono osobny rozdział, co sprawia, iż wywody Autorki zostały przedstawione w sposób spójny, logiczny i przemyślany.

Prosta, a zarazem wypełniona treścią, struktura rozprawy doktorskiej odzwierciedla umiejętności Doktorantki w dokonaniu precyzyjnej i właściwej analizy źródeł oraz logicznego wnioskowania. Autorka bardzo dobrze wykorzystuje materiały źródłowe, przede wszystkim akty prawa krajowego, zarówno polskiego, jak i litewskiego oraz akty prawa międzynarodowego publicznego. Oprócz analizy aktów prawnych, trudno byłoby nie wspomnieć o szeroko cytowanej literaturze przedmiotu, licznych raportach, artykułach prasowych czy orzecznictwie. Ten materiał badawczy został przez Doktorantkę bardzo dobrze wykorzystany.

2.2 Merytoryczna ocena problemu badawczego

Wartość merytoryczną rozprawy doktorskiej magister Justyny Semenovič-Yashiny oceniam wysoko. Podjęte przez Doktorantkę rozważania na temat statusu prawnego polskiej mniejszości narodowej na Litwie w świetle prawa międzynarodowego nie ograniczają się wyłącznie do analizy prawnomiędzynarodowej, lecz wzbogacone zostały o kontekst prawa krajowego, zarówno litewskiego, jak i polskiego oraz kontekst historyczny i polityczny. Dzięki temu badania oraz przedstawione wnioski są solidnie uargumentowane, klarowne i logiczne. Bardzo wartościowa jest analiza podjęta w rozdziałach 4 i 5, w których Autorka omawia politykę władz litewskich wobec mniejszości polskiej na Litwie oraz wobec innych mniejszości. Wnioski wynikające z tych dwóch rozdziałów są trafne i poparte bardzo dobrą argumentacją. W tym zakresie Doktorantka szeroko odwołała się do międzynarodowych zobowiązań wiążących Litwę w związku z członkostwem w RE czy UE. Ta analiza jest niewątpliwą zaletą pracy oraz jej kluczowym elementem.

Celem badań, jak wskazuje sama Autorka, jest przede wszystkim wykazanie, w jakiej mierze międzynarodowe i ponadnarodowe standardy ochrony praw mniejszości narodowych są realizowane na Litwie – zarówno w sferze prawnej, jak i w aspekcie praktycznym. W aspekcie praktycznym, praca odnosi się najczęściej do faktycznej sytuacji najliczniejszych mniejszości: polskiej i rosyjskiej, choć również żydowskiej, tatarskiej i innych (s.14). Autorka sformułowała również następującą tezę badawczą: „Państwo litewskie nie realizuje sukcesywnie postanowień międzynarodowych i europejskich traktatów dotyczących praw mniejszości narodowych” (s.14).

Powyższa teza została zweryfikowana przy użyciu metodologii typowej dla prac naukowych z dziedziny prawa międzynarodowego publicznego: historyczno-opisowej, formalno-dogmatycznej i prawno-porównawczej. Te trzy metody w ocenie Doktorantki pozwalają zarówno najlepiej zbadać i ocenić stosunek państwa litewskiego do mniejszości narodowych pod kątem relacji społecznych w poszczególnych okresach, jak i dokonać analizy prawa międzynarodowego, europejskiego i prawa litewskiego, regulującego życie mniejszości narodowych na Litwie (s.15).

Ponadto Autorka stwierdza, że rozprawa stanowi całościowy przegląd problematyki statusu prawnego mniejszości narodowych na Litwie w kontekście międzynarodowych i ponadnarodowych standardów ich ochrony. Jest to z punktu widzenia ochrony praw mniejszości narodowych na Litwie temat niezwykle ważny, a zainteresowanie nim wykazują

zarówno państwa ościenne, jak i społeczność międzynarodowa (s.14). Trudno się nie zgodzić z powyższym stanowiskiem. Zarówno sformułowana teza, jak i wybór metod badawczych nie rodzą wątpliwości. Teza została prawidłowo sformułowana oraz potwierdzona (zwłaszcza rozdziały 4 i 5 Rozprawy). Wybrane metody badawcze (historyczno-opisowa, formalno-dogmatyczna i prawno-porównawcza) również nie rodzą wątpliwości i skorzystanie z nich przez Doktorantkę należy uznać za trafny wybór.

Przed rozpoczęciem szczegółowej analizy merytorycznej rozprawy, chciałbym stwierdzić, że recenzowaną pracę oceniam wysoko i – jak już wspominałem – rekomenduję Autorce rozważenie jej publikacji w przyszłości oraz przetłumaczenie na język litewski. Dlatego też proszę Autorkę o postrzeganie moich ewentualnych uwag krytycznych jako życzliwych rad, mających na celu udoskonalenie ostatecznej publikacji w formie monografii. Podkreślam, że pomimo nielicznych krytycznych uwag, pracę oceniam w pełni pozytywnie.

Merytoryczną analizę Autorka rozpoczyna w rozdziale I („Kwestie teoretyczne”) od zbadania istotnych dla dalszych badań zagadnień teoretycznych. W tym ujęciu Doktorantka koncentruje się na analizie pojęć podstawowych dla dalszych badań. Przede wszystkim skoncentrowano się na problemie definicji mniejszości narodowych w prawie międzynarodowym. Oprócz tego rozdział zawiera także analizę pojęcia mniejszości narodowej w prawie Republiki Litewskiej oraz źródeł praw mniejszości narodowych. Ta ostatnia część badań objęła główne oraz dodatkowe źródła praw mniejszości. Autorka w sposób prawidłowy i interesujący dokonuje analizy problemu definicji mniejszości narodowych w prawie międzynarodowym, zwracając uwagę na grupy, które można zaliczyć do mniejszościowych, rdzennych mieszkańców oraz problem zastosowania prawa mniejszości do cudzoziemców. Tę część badań oceniam pozytywnie, jednak mam sugestię dotyczącą podrozdziału 1.3. Podrozdział ten („Źródła praw mniejszości narodowych”) a zwłaszcza podrozdziały 1.3.1 i 1.3.2 koncentrują się na przytoczeniu międzynarodowych aktów prawnych dotyczących mniejszości. W dużej mierze ta część pracy ogranicza się do przytoczenia fragmentów aktów, bez ich omówienia czy jakiegokolwiek komentarza. W moim odczuciu wartościowe byłoby uzupełnienie tej części rozważań o próbę podsumowania lub syntezy przytoczonych standardów międzynarodowych w tym zakresie. W obecnej formie, rozdział wydaje się pozbawiony podsumowania oraz przemyśleń Doktorantki. Sugerowałbym Autorce, zwłaszcza pod kątem przyszłej publikacji monograficznej, rozważenie uzupełnienia tej części badań o próbę odniesienia się do przywoływanych regulacji oraz podsumowanie tej części badań. Dostrzegalna jest także nieścisłość w tłumaczeniu art. 30 Konwencji o Prawach Dziecka. W

polskiej wersji językowej KPD nie zapewnia dziecku możliwości by „wraz z innymi członkami ich rodzin grupom, aby cieszyć się ich kulturą” (s.30), lecz chodzi o możliwość korzystania z kultury (zob. tekst KPD w Dz.U.).

W rozdziale drugim, zatytułowanym „Historia rozwoju statusu prawnego mniejszości narodowych”, Doktorantka dokonuje analizy ewolucji poglądów dotyczących zagadnienia statusu prawnego mniejszości narodowych. W tym ujęciu zbadano okres przed powstaniem Ligi Narodów, system ochrony mniejszości w ramach Ligi Narodów, system Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz regulacje dotyczące mniejszości w ramach Rady Europy i Unii Europejskiej. Odwołanie się do historii rozwoju statusu prawnego mniejszości narodowych jest bardzo istotne dla dalszych badań, zwłaszcza w kontekście państwowości litewskiej oraz antagonizmów Litwy wobec II RP. Narracja została poprowadzona w sposób interesujący. Ta część badań pozostaje też na wysokim poziomie merytorycznym. Mimo, że w dużej mierze rozdział ma charakter wprowadzającego do właściwej tematyki badań, jest on w moim odczuciu niezbędny i został bardzo rzetelnie przygotowany. Chciałbym jednak zauważyć, że w kontekście historii wolności religijnej w Europie (Rozdział 2.1., s.35 i nn.) być może warto byłoby także uwzględnić kontekst Polski w tym zakresie – dorobek Pawła Włodkowica oraz Konfederacji Warszawskiej. Niniejszą uwagę proszę potraktować jako sugestię mającą na celu wzbogacenie monografii pod kątem jej ewentualnej publikacji.

Rozdział trzeci (Utworzenie niepodległego państwa litewskiego. Sytuacja mniejszości narodowych) koncentruje się na sytuacji mniejszości narodowych na Litwie oraz analizie związanych z tą problematyką aktów prawnych. Autorka rozpoczyna od wprowadzenia o charakterze historycznym. W tym celu poddaje analizie stosunki etniczne na Litwie po I wojnie światowej, zagadnienie obywatelstwa litewskiego oraz Deklarację o ochronie mniejszości na Litwie z 1922 r. W dalszej części Doktorantka bada zagadnienie międzynarodowego uznania państwa litewskiego w kontekście mniejszości narodowych. Kolejne podrozdziały obejmują analizę: prawa krajowego Republiki Litewskiej dotyczące statusu prawnego mniejszości narodowych (3.3.); regulacji statusu prawnego mniejszości narodowych w umowach bilateralnych Republiki Litewskiej (3.4.); postanowień dotyczących mniejszości narodowych w międzynarodowych aktach prawnych obowiązujących Republikę Litewską (3.5.) oraz udziału organów międzynarodowych w dyskusji na temat praw człowieka na Litwie (3.6.). Podjęta w rozdziale analiza jest wartościowa i nie ogranicza się wyłącznie do aktów z zakresu prawa międzynarodowego, lecz odwołuje się szeroko do prawa krajowego, co zdecydowanie wzbogaca recenzowany rozdział. Bardzo interesujący jest wątek dotyczący

prawnomiędzynarodowych konsekwencji polityki rządu RL w zakresie pisowni nazw miejscowości oraz nazwisk przedstawicieli mniejszości narodowych, który Autorka później rozwija w rozdziale czwartym. Jest to wątek, który należałoby poddać dalszej analizie, zwłaszcza w kontekście skarg kierowanych do ETPC. Zakończenie rozdziału 3 pozostawia w tym zakresie uczucie pewnego niedosytu (S.101). Uczucie to niestety towarzyszy czytelnikowi także w rozdziale czwartym.

Rozdział czwarty, zatytułowany „Status prawny polskiej mniejszości narodowej na Litwie” jest najistotniejszą częścią badań. Doktorantka dokonuje w nim ogólnej charakterystyki problematyki oraz koncentruje się na kluczowych wyzwaniach, z jakimi mierzą się przedstawiciele polskiej mniejszości narodowej na Litwie. Problemy te dotyczą: prawa do zapisu imion i nazwisk w języku polskim; praw oświatowych polskiej mniejszości narodowej; praw językowych; prawa do zachowania tożsamości narodowej oraz praw własnościowych polskiej mniejszości narodowej. Ta część zawiera podsumowanie (Wnioski). Autorka w sposób bardzo interesujący, poparty licznymi przykładami oraz literaturą analizuje naruszenia praw mniejszości w badanych obszarach. Pomimo wysokiego poziomu merytorycznego lekturze towarzyszy wspomniane wcześniej uczucie niedosytu. Sugerowałbym – pod kątem ewentualnej publikacji – wzbogacenie badań (np. w rozdziale czwartym) o próbę analizy dotychczasowego orzecznictwa ETPC (np. w kontekście pisowni nazwisk) lub przedstawienie zakomunikowanych spraw przeciwko Litwie w tym zakresie. W moim odczuciu taki zabieg wzmocniłby argumentację Doktorantki oraz merytorycznie wzbogaciłby całość pracy. Należy jednak zaznaczyć, że brak ten nie wpływa na ogólną, pozytywną ocenę pracy.

Ostatni, piąty rozdział dysertacji („Status prawny poszczególnych mniejszości narodowych na Litwie”) obejmuje analizę sytuacji prawnej innych mniejszości narodowych na Litwie. W tym ujęciu zbadano zagadnienia sprawnego i skutecznego uczestnictwa w życiu społecznym; praw oświatowych mniejszości narodowych; praw językowych; prawa do zachowania tożsamości narodowej oraz praw własnościowych mniejszości narodowych. Tę część badań wieńczą wnioski Autorki. Doktorantka zreżymuje sytuację różnych mniejszości narodowych żyjących na Litwie, uwzględniając ich specyfikę, liczebność oraz współczesne zmiany społeczne. Rozdział jest bardzo dobrze napisany. Szczególnie należy docenić, szeroko podjętą przez Autorkę analizę międzynarodowych standardów w zakresie ochrony praw człowieka, łącznie z analizą MPPOiP oraz badaniem dorobku Komitetu Praw Człowieka. Wspomniana analiza jest poparta sporą ilością badań. Jest to bardzo rzetelna i wartościowa analiza.

7

Reasumując, w zakresie merytorycznym rozprawa mgr Justyny Semenovič-Yashiny zasługuje na ocenę pozytywną. Autorka precyzyjnie formułuje wnioski naukowe, z którymi na ogół należy się zgodzić, i które znajdują potwierdzenie w cytowanej literaturze, aktach prawnych z zakresu prawa międzynarodowego publicznego oraz prawa krajowego, zarówno prawa litewskiego, jak i prawa polskiego, międzynarodowych oraz krajowych raportach, orzecznictwie oraz innych źródłach.

Jednocześnie należy podkreślić, że większość omawianych w rozprawie zagadnień nie rodzi większych wątpliwości czy uwag krytycznych. Warto zauważyć, że praca jest wynikiem dogłębnej analizy popartej trafnie dobraną literaturą, analizą aktów prawnych z zakresu prawa litewskiego, prawa polskiego i prawa międzynarodowego publicznego, międzynarodowych oraz krajowych raportów, orzecznictwa oraz innych źródeł. Autorka rzetelnie porusza się po obszarze badawczym wyznaczonym ramami tematu, trafnie podsumowując stosowne części rozważań.

3. Ocena formalnej strony rozprawy doktorskiej

Wszystkie elementy rozprawy doktorskiej są, co do zasady, prawidłowo sporządzone pod względem formalnym. Bibliografia także nie rodzi wątpliwości. Doktorantka zawarła w niej literaturę przedmiotu, akty prawa wewnętrznego, akty prawa międzynarodowego, raporty krajowe i międzynarodowe, artykuły prasowe, orzecznictwo, przemówienia oraz inne źródła.

Przypisy zostały, co do zasady, sporządzone prawidłowo. Pod kątem przyszłej publikacji – do której gorąco Autorkę zachęcam – sugerowałbym jednak dopracowanie rozprawy pod kątem przypisów. Kilkakrotnie pojawiają się w nich drobne błędy i niedokładności, związane na przykład z ponownym przywoływaniem całego zapisu bibliograficznego pozycji cytowanej w bezpośrednim następstwie (np. s. 26, 84, 178).

Mankamentem pracy są problemy z poprawną polszczyzną. Autorce zdarzają błędy językowe (np. s.7, 21, 93, 137), problemy z wielokrotną złożonością zdań (s.7, 8, 29), problemy ze stylem i niezgrabności językowe (np. s.7, 73, 92, 171) oraz powtórzenia (s.8, 20, 21, 59). Wprawdzie powyższe problemy są dostrzegalne, jednak nie wpływają one na pozytywny – od strony merytorycznej – odbiór pracy. W moim odczuciu, należy uwzględnić fakt, że Autorka jest Polką pochodzącą z Litwy. Błędy i niedoskonałości językowe są też mankamentem, który bardzo łatwo może zostać wyeliminowany. Dlatego też zalecam Autorce profesjonalną korektę językową pracy przed jej ewentualną publikacją.

W kontekście oceny formalnej strony pracy sugerowałbym Doktorantce rezygnację z wyliczania (np. praw przysługujących przedstawicielom mniejszości na Litwie) (s.26-28). W moim odczuciu wyliczanie w formie kolejnych punktów nie jest w tym przypadku niezbędne. Wystarczającym rozwiązaniem byłoby wymienienie wspomnianych gwarancji w zdaniu. Podobny zabieg został zastosowany w innych fragmentach pracy (s.31, 77, 93, 108, 162).

Oprócz powyższych, łatwych do wyeliminowania w toku korekty językowej mankamentów, rozprawa napisana jest poprawną polszczyzną i przygotowana w sposób rzetelny od strony formalnej. Występujące w niej mankamenty językowe nie mają większego wpływu na całość wyводу naukowego i nie mogą mieć wpływu na ogólny – pozytywny odbiór rozprawy od strony merytorycznej.

4. Konkluzja oceny rozprawy doktorskiej

Po zapoznaniu się z rozprawą doktorską magister mgr Justyny Semenovič-Yashiny, pt. „Status prawny polskiej mniejszości narodowej na Litwie w świetle prawa międzynarodowego”, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Karola Karskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, stwierdzam, że stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie: nauki prawne oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Oznacza to, iż rozprawa ta spełnia wszystkie wymogi, określone w art. 13 ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Tym samym może ona stanowić podstawę do przeprowadzenia dalszych czynności w przewodzie doktorskim, w tym do nadania stopnia naukowego doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne. Wobec powyższego rekomenduję dopuszczenie mgr Justyny Semenovič-Yashiny do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

Juliusz Czepel

